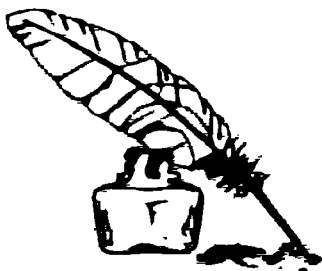

Шукурму Шон

ҚУШ
ПАТҲ

ЎЗБЕК АСР АВЛОҚИ
ТОШКЕНТ
2014

УЎК: 821.512.133-1

КБК: 84(5Ў)7 -

А - 43

Али Турсун.

Қуш пати: шеърлар, дostonлар, таржималар/
Турсун Али. -Тошкент: Янги аср авлоди, 2014. 112 б.

ISBN 978-9943-27-203-3

Бутунги ўзбек шеъриятида ўзига хос овозга — ранглар оҳанглирига, оҳанглар ранглирига ўз қалами қадар содиқликда ижод этиб келаётган таниқли шоир Турсун Алининг ушбу "Қуш пати" тўпламида она Ватан манзаралари, инсон руҳий оламишнинг ёрқин ва эзгин ҳолатлари кўнгил ранглирида, ҳарорат билан муҳр этилган десак, хато бўлмас.

Ўйлаймизки, азиз шеърхон, Шеърга — Кўнгилга — Ўзликка элтувчи ушбу манзумалар, шубҳасиз, юрагингиз мулкига айланажак!

УЎК: 821.512.133-1

КБК: 84(5Ў)7

*Муқовада Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
санъат арбоби Ортиқали Қозоқовнинг
«Адашган ой» асаридан фойдаланилган.*

ШЕЪРААР

*Тунни дарё каби
кечмоқдаман*

* * *

Бедапоя. Ёлризоёқ йўл,
Дил тоқида камалак туйғу.
Узатсам гар далаларга қўл,
Қушлар қўнгай билмайин қўрқув.
Бу ерга ёт эмасман, ахир,
Киндик қоним тўкилган, зотан.
Соғинчимдан чирсиллар бағрим —
Мен кўз очган интизор ватан.

2013

* * *

Шаҳар чеккасида ястанган дала,
Фозлар пастлаб учиб чулдирар меҳрин.
Энтикиб бунда мен хиргойи айлаб,
Дилимни булбулдай сайратгум бетин,
Эҳ, бу гўшада умр ҳам узаяр сокин.

2013

* * *

Сокин қишлоқ.
Болалигим кўчасида буришган дарахт,
Қақшаган бармоқлар каби
Қовжираган новдалари унинг.
Шамол елкамда чайқалар унсиэ,
Билмадим, мункайган дарахт пойида
Ҳориган одамдек ўлтирдим узоқ.
Негадир дарахтдан айрилиш
Оғир ботди менга қадим дард мисол.

2013

* * *

Эски зовурларда қамиш шовулар куйдай,
Уватларда
Тутлар чангал очар эрк қўшиғин куйлаб.
Зотан,
Момо далаларнинг сепидир улар.

2012

* * *

Тун... Адир томонларда
Шамолдай изришиб улир чиябўрилар.
Қулоғи дик итлар ўшқириб ҳурар...
“Нотаниш, ёт эмас, чиябўрилар” дея
Парво ҳам қилмайди адир ортидаги қишлоқ.

2013

* * *

Хайрият, чиқдинг қор остидан,
Нақадар нафасинг илиқ.
Кел,
Қўлингни бер, бойчечак —
Кетдик болалик кунларга, ҳой, қизалоқ.

2012

* * *

Овозинг нақадар сулув,
Баҳорга бағишлар тароват.
Ҳатгоки
Малаклар қошингда
Товуш чиқаролмас,
Ҳей, какку.

2012

* * *

Сен юракни тинглайсан безабон,
Оловга вужудингни отасан унсиз.
Сўнгра,
Яна кимсасиз кулбадай
Бўм-бўш юрак сари учасан, Қақнус.

2013

* * *

Оқшом сокин қанот ёймоқда,
Тун қаърига сингадир Борлиқ,
Шукр, осмон бағридан
Нур ёғилмоқда
Олтин мисол сап-сариқ.

2013

* * *

Сукунатзор атиргулдай портлади,
Ў, унинг овози гулдан-да гўзал.
Гулдан-да нафис.
Мен овозга қулоқ бердим,
Қучоқ бердим,
Бердим ўзимни.

2013

* * *

Ташқарида юракдек дукиллар оёқ товуши,
Қарасам,
Қайгадир шошиб
Кетиб бормоқдадир бир жуфт этигим.

2012

Нуруллоҳ Муҳаммад Рауфхонга

Борлиққа бир ғаройиб туман чўккан,
Атрофда одам борми, эҳ, одам?
Кўринмас ҳеч ким.
Одам борми?
Юрак оламида кўрқинчу алам.
Эй, воҳ,
Бу қандай дунё?
Сезмаса,
Билмаса,
Кўрмаса
Одамни одам...

2012

* * *

Ёруф кун
Ит ҳураp бетин.
Боравердим унга қасдма-қасд.
Қадамларим тоғ каби вазмин,
Йўл юришдан толмадим бирпас.
Тинган селдек –
Ит тинди ҳорғин.
Мен юракдек
Тинмадим бироқ.
Манзил ойдек
Кўринар ёрқин.

2013

• • •

Куппа-кундуз ўзимни адаштирдим мен,

Йўлим чалкаш.

Олдинда ҳадикли кўча.

Кипригимга қўнмоқда юлдузсиз кеча.

Ҳайқираман овозсиз — ким бор?

Эҳ, ким бор?..

Товушимга чирмашиб

Шамол янглиғ еламан

Руҳим сарҳадлари аро.

2012

* * *

Шамол игна санчар кўзимга,
Шамол гувранади кўксимда.
Эшигингни оч, эй, қалдирғоч.

Наҳот, қалдирғочим, тингламайсан сен,
Ўтинчим пат мисол тўзғир ҳавода.
Момақалдиروق, чақмоққа дўнар овозим.

Қалдирғочим, қўлим кўкда муаллақ,
Мени чирмовуқдай чирмаб ол.
Ҳали, бахт сари учамиз фалакка.

2013

ЁМҒИР...

1. Шаҳарни қиличдай кесган анҳор кўприги
Темир панжара — бармоқларига суяниб,
Ёмғир хивичлари остида жимжит,
Тикиламан шовқинли сувга —
Ҳис этиб ўзимни ёлғиз.

Ёмғир ёғаётир, руҳимда аланга,
Қандайдир исмсиз куй ўртар бағрим.
Шояд эсон-омон етолсам тонгга,
Зиёрат этгайман онам қабрини.
Ёмғир ёғаётир, руҳимда аланга.

Шовуллаб ёғаётган ёмғир оралаб,
Бормоқдаман ёмғир симларига
Илиниб-илинмай.
Уфқдаги камалак янглиғ нур тараб,
Ёмғирзор сўнгида
Жунжикар руҳимда оҳу мисол фаришта.

Оқшом. Ёмғир қорга айланар шаксиз,
Ҳали манзил Сомон йўлидай узоқ.
Йўл юряпман ортимдан қолдириб из.
Жилдираган сувга боқиб тинмоқда тинка,
Бироқ
Бу ҳолат мусаввир сувратидан йироқ...

2012

* * *

Ёмғир ҳам т инмади узун кун...

Рауф ПАРФИ

2. Куни билан тинмади ёмғир,
Эзилган очундек эзилди бағрим.
Ғамгин садо таралди
Ўтган кунлар қаъридан.
Кўнгил эса куйлаб —
Куйлай олмади.

2012

* * *

3. Шивалаган ёмғир остида йўловчи,
Дарахт мисол ивиб қайга кетмоқда?!
Ёмғирдай ичимга ёғилар ўқрик,
Яхшиямки,
Дарахт эмас у...

2012

* * *

Зах тортган хонада ўлтирдим руҳсиэ,
Осмон кўз ёшларин тўқди шашқатор.
Сен ҳам сўз очмадинг ҳатто бир оғиз,
Гарчанд теграмизда кезса-да баҳор.

2013

* * *

Эй, соҳибжамол,
Гулга қўнган капалакдек
Нигоҳимиз тўқнашди.
Кулдинг ой шуъласидек майин,
Жаранги урилар, оҳ!
Юрак чиннисига бўрондек.
Мен сукунат уммонида
Қулочни кенг отолмай
Тўлқинлар қаърида қалқидим, узоқ...

2012

* * *

Дурдонага

Уйқум қочди.
Бутун Ялдо кечаси,
Гулрух, кўзларимда бўлдинг намоён.
Ҳижронларга тўла умрим кўчаси
Сенинг-ла учрашган кезлардан буён.

Ёдим олаמידан кетмайсан йироқ,
Эгнингда оқ либос, гўё капалак.
Шодлик гулзорига сирмайсан не чор.
Мен кимни учратдим,
Рўёми, фалак?

Толғин юрагимни тингладинг бир зум.
Бахш этдинг муҳаббат,
Фаройиб сурур.
Мен шошқин дунёга тикиламан жим.
Руҳимда уйғонган ёшлигим — ғурур.

2013

СОКИН ҲАЁТИМДА ОЧИЛГАН ЧЕЧАК

Оксанага

1. Умрим йўлларида учратдим сени,
Ҳей, соҳиби ташлаб кетган чиннигул.
Сарғайган юзларинг куйдирди мени,
Ақл-ҳушим, боримни йўқотдим буткул.

Қаршингдан кетолмай ҳаяллаб узоқ,
Қуёшдайин сочдим қайноқ меҳримни.
Тилимиз қутбдай йироқдан-йироқ,
Сенга бахш айладим ажиб сеҳримни.

Чангли юзларингга босдим қақроқ лаб,
Томиримда жўшди денгиз мисол қон.
Музлаган вужудинг ёниб, эркалаб,
Қучорингга сингдим дилда ҳаяжон.

Фалак каби соҳир қалб соҳибаси,
Сенга мен зашжирбанд эрурман мангу.
Эй, сен соҳибжамол — севги бекаси,
Менга бахш этгайсан гулистон туйғу.

* * *

2. Кўксимдан надомат, ўкинч чекинди,
Зулматга чўккандай бир ҳовуч олов.
Кексалик сояси қайга беркинди?
Руҳимда туйғулар тўлқиндай асов.

Кўзларимда дунё мисли келинчак,
Қучаман борлиқни ютоқиб, ёниб.
Эй, қалбим боғида уйғонган чечак,
Хушбўй юзларингга боқай қувониб.

Йўқ, балки рўёсан, балки ҳазин туш,
Сокин ҳаётимда очилган чечак.
Бағрингга бош қўйсам телбадай беҳуш,
Қиқирлар, нурланар бу олам бешак.

Дунё елаётган умр араваси,
У кимгадир армон, кимга — кошона.
Ҳали обдон тўлмай қисмат тўрваси,
Эй севги, қўйнингга сингидим ёна...

* * *

3. Уйингга дарёдек тошиб кираман,
Энтикиб, эйваниб қарайман ҳар ён.
Шамол рақс тушганми — хонанг тўзфиган,
Гўё ҳамма нарса мунгли, безабон.

Кулбангни рутубат залвори тутган,
Сопол тувақдаги гул сўлган ночор.
Одам борлигини гўё унутган,
Кезинар атрофда каламуш беор.

Ётоқхона димиқ, ҳавоси бузук,
Илондай чирмашган кўрпалар айқаш.
Радио ҳам гапирмас, овози юлуқ,
Ўксиб тўлиқаман, кўнглим тортар ғаш.

Қорайган бурчакда қоп-қора мушук,
Юнглари ҳурпайган, тамшанар тилин.
Ташиландиқ юрагинг уради дук-дук,
Кўз ёшлар селида юзади дилинг.

Севги, юпатаман сени эркалаб,
Анвойи сўзларим руҳингга таскин.
Хонангга Ой ёғду сочар чарақлаб,
Сўнг эшик ёпаман товушсиз секин.

Ҳаёт оқаверар дарёдай бетин...

* * *

4. Муздай қўнғироқни босаман ёниб,
Остонада яланғоч хаёл.
Сен қайдасан,
Эй, олтин соч аёл?..
Сени излар соғинч тула кўзларим.
Пайдо бўлар қаршимда суврат,
Энгил-боши чайналган унинг.
Афсус,
ёлғиз эмас у.
Ёнида дилдирар икки мовий кўз.
Орага чўқади сукунат.
Ажабланмас кўпни кўрган бу Дунё.

Ичкарига етаклар Севги.

2012

* * *

Кеча.

Ётоқхона.

Бурканиб кўрпага

Ётибди эр-хотин.

На аёл сурилар,

На эркак.

Ахир, қора девор ўрталарида,

Тонгга қадар эса йўл тун каби узун.

2013

* * *

Мени англамадинг, англай олмадинг,
Вужудимда гуриллар олов.
Совқотган қўлларинг иситиб ол, гулим.

Мен жимгина ёнингдан кетдим,
Юрагимда йиғлади ўкинч.
Мен сени йўқотдим, қайдасан гулим.

Сен кеча бор эдинг, бугун эса йўқ.
Наҳотки, қишдаги дарахтдек қарахтман?
Мен ўзимни тергайман ҳамон.

Бир сўз айтдинг ўзинг англамай,
Менинг қулоғимда гулдуради момақалдироқ.
Оппоқ дунёмни қоплади чипор булутлар...

2013

* * *

Куз ёмғири ивитган дарахт каби мен,
Эзилдим,
Эгилдим,
Толдим.
Нималардир ёзай дейман,
О, бироқ, тилим чайналган,
Дилим қийналган,
Ҳолсиз қўлим.
Бунча қаттол бўлмаса ҳаёт?!

2012

* * *

Куз.

Дарахт пойидаман.

Заҳри ханжар шамол турди.

Тилла япроқларни сочди беармон.

Япроқлар қуйилди бошимга,

Қуйилди елкамга,

Қуйилди ичимга,

Япроқлар пойимга қуйилди.

Энди

Сарғайган ерларни босиб,

Кузни олиб кетажакман оқбош қиш

каърига.

2013

Дарахтлар яланғоч, гўёки хипчин,
Қуп-қуруқ новдани синдириб,
Ураман шиддат-ла ўзимни ўзим.
Қон тирқирар вужудимдан, ох,
Сап-сарик,
қоп-қора,
пушти...
Юрагимда эса талотум Борлиқ.

2012

* * *

Совиган ҳавода қуш пати,
На дарахт,
На ерга қўнолмас.
У бошсиз,
У руҳсиз.
Қайга борсин, ахир?!
Ҳавода муаллақ қуш пати.

2013

НАКУРТДА КУЗ

Носир овчиға

1

Тоғ йўли...
Теграмда куз шамоли.
Пойимда гичирлар тошлар.
Не ажабки,
Адоғи кўринмас йўлнинг ҳам.
Қадам ташлаганим сари,
Бодироқдек унаверар униққан тошлар.

2

Тошзор сўқмоқ,
Кўкка ўрлаган.
Кузги бўрондек одимларим дадил, шиддатли.
Қовурғаси синаётган тоғ,
Кўпни кўрган кексадек бузмас пинагин,
Сувайдо дунёга мағрур қарар у.

3

Куз тоғларга келади эрта,
Эрта сарғаяди тоғ гиёҳлари.
Эрта куйлар куз қўшиғин тоғликлар.
Оқсоқол офтобнинг оқ шуъласида
Яшнаб тебранар
Синиққан арчалар.

4

Куз тоғларда нақадар сокин
Чўққиларда қовжираган ўт-ўланларнинг
Чирсиллаган товуши
Ухлаётган тошларни
Уйғотади беҳуда...

5

Тоғ этакларида қуриган Накуртсой,
Қўнжи қум,
Тошлардан иборат унинг.
Фалати,
Қариган юракнинг тубига дард чўккандек,
Куз чоғлари
Сой суви сингаркан тошлар қаърига.

6

Дара бўйлаб бормоқдаман ўктам. мардона,
Руҳим осмон сингари баланд.
Елкамда куз офтоби,
Эҳ, ёқимли бирам —
Юзи иссиқ дўстимни эслатади у.

7

Куз офтобидан нур эмган қоялар — шуълазор.
Қўл узатсам уларга тутгум бемалол.
О, бундай лаҳзада
Кўнглим ғубори тарқалгайдир туман мисоли.

8

Тоғ ёнроқлари тепасида куз,
Эскирган танасига вақт солган из.
Бирпас пойида турдим уилар гирдобида,
Қалбим қўрғонига қарсиллаб урилди
Йиллар шамоли...

9

Шабнам чўккан тош бағридан
Маҳзун чириллайди ошиқ чигиртка.
Балки,
Мен каби ёқтирмас
У ҳам ёмғирли кузни.

10

Тоғларда томчилар куз ёмғири,
Ўқтин-ўқтин айнир ҳаволар.
Кўнгли ярим аёл киприги
Ёшланган мисол,
Тоғлар бағри намланар секин.

11

Гарчанд куз,
"Қамишли дара" ям-яшил.
Дарахтлар баланддир чўққилар мисол,
Дарада йўқ куздан нишон,
Худди ёздек
Дарахт соясида

Булоқ сувин яйраб ичдим.
О, табиат мўъжизаси
Бунчалар сирларга тўла?
Руҳимда ҳайрат шамоли эсадир узоқ-узоқ.

12

Тоққа шом тўшалар,
Ён-атрофни қоплайди зулмат.
Кўксимга қўнади қора қуш — ҳадик.
Милтираган шам
Бўрининг кўзига ўхшайди бирам.

13

Тор қучоғи.
Куз кечаси бўрон уйфонди.
Қоядан қулади товуши гулдирок тошлар.
Тун бўйи бўрилар санғиди увлаб.
Бу нотинч кечада
Диловар мезбоним
Бурканиб кўрпага ухлар беармон.
Менинг вужудимни кемирар исми йўқ ҳадик.

14

Чўққида осилган ойни
Қучоқлаб ухласам,
Куз кечаси
Қайноқ ҳисларга
Тўлар эди совқотган бағрим.

15

Бу кеча

Тоғ қучоғида ухладим,

Тошларга қўйиб бош.

Шунда ватан тошлари ҳам

Пар ёстиқдек туюлди менга.

16

Чипор тошлар бағрида

Куз гиёҳи ўсадир сўлим.

Бадани, о. гўзал, расида,

Адо бўлдим,

Гадо бўлдим.

Энди йўқ йўлим.

Кун бўйи тик туриб тепада,

Офтоб ҳам ўқир қасида.

17

Мен тоғларни кездим куздек елвагай,

Муз янглиғ шамоллар қайноқ кўксимда.

О, қандай ёқимли шамол,

Бахш этди юракка

Ўтли туйғулар.

18

Тор...

Синиқ тошда
Куз шамолидан
Тўзғиб патлари,
Мунгли сайрайди
Аллакандай қуш.
Овози ҳам,
Ўзи ҳам,
Сўзи ҳам
Менга нотаниш.
Бироқ,
Юрагимга яқин эди ўша қуш.

19

Тор ошиб ўтдим,
Отим ҳориган.
Чарчаган кўзимда
Куз суврати —
Юрагимга инъом этди
Маъюс,
Фамгин қўшиқлар.

20

Дўлана дарахтин силкитади куз.
Маржондек мевасин тўкмайди сира
Йиллар шамолида чиниққан дарахт.

21

Ажаб, куз чорлари қайга беркинаркин
Тоғ илонлари?..
Қаршимдаги бутазорга тикилдим узоқ.

22

Тоғ сўқмоғи тошзор нақадар,
Илон изи янглиғ эгри-бугри,
Ҳаётим йўлига ўхшар бунчалик.

23

Куз оқшоми ойдан сут ёғилмоқда.
Бунчалар ҳайбатли Накурт тоғлари?
Сафарга тизилган туя карвони, ҳойнаҳой.

2013

* * *

Бугун кузнинг охирги куни,
Рухим тушкун, ёлғизман, мана.
Мен унута олмасман уни,
Кўз ўнгимда мунғаяр яна.

Бугун кузнинг охирги куни,
Дунё тўла сарғайган хазон.
Сен қайдасан, дилим тутқуни,
Вужудимда кезинар армон.

Бугун кузнинг охирги куни,
Фарёд солар дилда аллаким.
Осмон тўла қорлар учқуни,
Термуламан олисларга жим.

Бугун кузнинг охирги куни,
Музламоқда замин ҳам аста.
Йўлдош этгум умримга уни,
Қадамларим куйлар оҳишта.

Бугун кузнинг охирги куни.

2012

* * *

Шамол титкилаган хазонлар ичра
Бўй таратар олтин ранг беҳи.
Воҳ, меҳрим қозонди хазон япроғи.

* * *

Шамол сочларим тортқилар,
Тунни дарё каби кечмоқдаман.
Ой эргашар изимдан ҳорғин.

* * *

Сувга чўқдим, ўтда ёндим,
Адо бўлмадим мен.
Қаршингда булбулдек турибман, Севги.

* * *

Наҳот, чумолилар изидан юрсам,
Денгиз мисол мавжланган дунёда ахир
Ўз кемам бор бўла туриб...

* * *

Энг ёруғ кунларимдан ахтардим сени,
Ажаб,
Қора тунларимнинг қаъридан топдим,
Гулим.

* * *

Во ажаб,
Севгининг кўзларидек беғубор
Ойдан-да ойдин қор ёққан кеча.

* * *

Тилимни тишлайман, сўз йўқ, сўз.
Кўзимни юмаман, кўз йўқ, кўз.
Қайда қолдим, ўзим йўқ, ўз.

2012–2013

ҚИШЛОҚДА ҚИШ КҮРИНИШЛАРИ

1

Туғилган элимда боғлар ҳувиллар,
Қиш қилич ўйнатиб ҳукмрон энди.
Илиқ паноҳ топмай дунё увиллар,
Юпун кийинган Ой изиллаб сўнди,
О, қалбимда дардманд оҳанг шовуллар.

2

Туғилган элимда юрдим дала бўйлаб,
Сезгисиз дарахтлар шохида қўшиқ куйлаб,
Совқотган қайноқ шаббода қўйнимга кирди.
Қўл етмас юртларга кўчган қушларни ўйлаб,
Сукунат домида руҳим ўлиб-тирилди.

3

Туғилган элимда кўзимга жо бўлди
Мункайиб қайгадир кетаётган кекса...
Йўл бўлса сирпанчиқ, руҳим гули сўлди,
Шамолдай буралиб борадур ул эса...
Менинг-чи аянчдан воҳ, юрагим тўлди.

4

Туғилган элимни кезиб сайёҳдай,
Йўлим тушди туйқус қабристон сари.
О, дўмпайган тепалар бунча кўпайган?
Гўёки шарпалар оралаб юрдим мотамда,
Чиқар йўлим тополмай бағрим ютди қон.

5

Туғилган элимда кекса ёнроқнинг
Қўллари кесилган, сочлари-да йўқ,
Ажинли танаси қовжироқ унинг,
Гўё адо бўлган — сўнаёзган чўғ.
Барибир, булутга уриб турар дўқ.

6

Туғилган элимда адашдим тунда,
Қай бир дарвозани тақиллатмай, о,
Аёл овоз берар юрагин ютиб.
Бир қайғу дилимни чулғади, гўё
Уйларин эркаклар қўйган унутиб.

7

Туғилган элимда дуч келдим
Сукунат қаср қурган жойга.
Зовурлар, қамишлар, тутлар жим,
Асирдир рақс тушаётган Ойга,
Мен жимликдан қўрқиб ҳайқирдим.

8

Туғилган элимдан нени изладим,
Тўрт томон кезиндим кўнглимда фироқ.
Кимгадир юкундим, кимга бўзладим,
Излаганим надир, билмадим, бироқ,
Тонмайман, руҳимни ўзим тикладим.

9

Туғилган элимда эски фишт хумдони,
Кимсасиз у, мунгли, харобот, ташландиқ.
Турфа қуш, дайдиган мушук, ит макони.
О, унинг жисми-да талон-тарож, синиқ...
Ўтларда ёндирди бу ҳолат жонимни.

10

Туғилган элимда чироқлар ўйнар,
Борлиқни буркайди зимистон парда.
Бойўғли кўзидай шамлар милтирар,
Тонггача юлдузлар шуъласи далда.
Энди Ой ҳам чиммат тагидан қарар.

11

Туғилган элимда анорлар кўмилган,
Ҳовлиларга кўчган гўёки қабристон.
Ҳар жойнинг тупроғи ўрадай ўйилган,
Тиқилсанг, кўнглингни ваҳм босар бир он.
Бунда алвон гуллар гуркирар эрта тонг.

2012

ЖИМГИНА ЙИҒЛАЁТГАН ОДАМ

Кипригингдан дон терар қушлар.

*** * ***

Юрагимни гўдак мисол эркалайди ҳуррият.

*** * ***

Нима қилиб қўйдим, кафтимдаги қорни?

*** * ***

Жимгина йиғлаётган одам бахтли нақадар.

*** * ***

Ёмғирда боладай қиқирлаб чўмилар дунё.

*** * ***

Жасадимни жимжит қучиб йиғлаяпман зап.

*** * ***

Во ажаб, ичимда изиллар шамол.

*** * ***

Ёлғизлик уйида ёлғизман тағин.

2012 — 2013

ЧИЗГИЛАР

Кўнглим лаҳадига кўмилган, алҳазар.
Муттаҳам дунёга сиғмаган бир одам.
Унинг фарёдини тинглайман, о, бесар,
У, менман жилмайиб тутгувчи мотам.

2012

* * *

Дунё кенг, бесарҳад, бепоён осмон,
Менга тор осмону Ер юзи.
Ажаб,
Вужудда сирқирар нечукдир бу жон,
Илло, сўрамасман кимсадан нажот.

2013

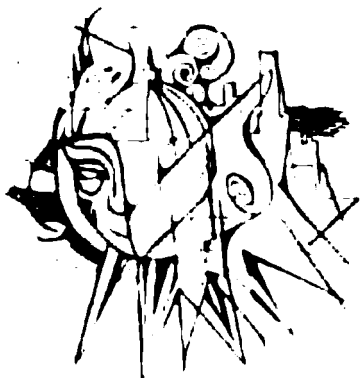
* * *

Эй гулим,
Мен сени ташлаб кетаман,
Гарчанд ҳаётимда борсан, дилбандим.
Тонгда сўнаётган юлдузларсимон,
Мен-да,
Сўнажакман эрта кун балким.
Қоладир ортимда сен инъом этган
Қалбим синиқлари сочилган шеърлар.
Гоҳ шодон,
Гоҳ маъюс умримиз ўтган
Қаср ҳам қулайди,
Тўзғийди ерлар...
Гулим,
Сатрларим қаъридан кўзинг
Дунёга қарайди оҳудек ҳуркак.
Байтларим аро таралар сўзинг,
Мени тополмай,
лек, бўлурсан ҳалак.

2013

ДОСТОЙЛАР

*Ҳайратим тоғларидан
бу ёруғ дунёга боқдим*

ҚОРА ЮРАК
Драматик достон

Қатнашувчилар:

Биринчи толиба
Биринчи толиб
Иккинчи толиб
Иккинчи толиба
Учинчи толиб
Тўртинчи толиб
Шамол

Биринчи манзара

Талабалар шаҳарчаси. Тўрт ўринли хона. Биринчи толиб сигарет чекиб ўтирибди. Эшик тақиллайди. Хонага биринчи толиба киради.

Биринчи толиба
Ассалом, мумкинми?! Вой-буй, бунчалар Тутунга тўлмаса кичик хонангиз? Гўёки туманлар тўлқинида сиз, Қайгадир кетяпсиз кемадай сузиб.

Биринчи толиб
Ҳа, мен йўлга тушдим. Биз кетаяпмиз... Ниятимдек оппоқ келажак сари.

Биринчи толиба

Йўқ, аччиқ тутунлар оғушидамас,
Гўзал шеърларингиз қанотларида
Озод қалблар сари, озод юрт сари,
Самандар мисоли боргайсиз омон.

Биринчи толиб

О, кошки... Кўксимда яримта юрак,
Чидаб берса, олис йўлларга бардам...
Рост айтсам, бугун ҳам санчди юрагим,
Шу одамлар билан мана шу йўлдан,
Наҳотки, адашмай борамиз бизлар,
Озод юрт, озод руҳ, истиқболга биз?

Биринчи толиба

Ишончим комилки, борамиз албат,
«Эрк юрти» аталмиш ажиб дунёга.
Унда гуллагайдир гўзал муҳаббат,
Йўлимиз, умримиз тўлгай зиёга.

Биринчи толиб

О, сизнинг руҳингиз баланд осмондай,
Сизга бас келолмас ёвқур шамоллар.
Ҳавас қилгайман мен шиддатингизни,
Менинг кўнглим ярим синган қиличдай.
Дунёни илк бора этган қоронғу,
Онамнинг вафоти, жудолик йиллар.
Сўнг эса бошимда ўйнаган ҳар зум,
Оҳ, ўгай онамнинг синмас хивичи.

Биринчи толиба

Воҳ, ўгай овангиз бунча бешафқат,
Бемехр бўлмаса? Оҳ, дунё ўзи?!
Ёш умрингизга солса зулм соясин.

Биринчи толиб

Эҳ-ҳе, мен етимлик кўчаларида
Қувилган ит каби кезганман сарсон.
Ҳаётнинг қоронғу кечаларида
Бўлган юрак-бағрим шудгордай яксон.
Мактаб ётоқхонаси олган қўйнига,
Унда болалигим топган тасалли.
У жойни уйимдан туйганман афзал,
Зулм, хўрликлардан яширган яна.

Биринчи толиба

Шунданми, баррингиз чатнаган, синиқ,
Шунданми, кўнглингиз кўзгуси хира.

Биринчи толиб

Мен қисмат дафтарин очганимча йўқ,
Ҳамон ўтган куним қора либосда.
Балки, шеър бўлажак умрим дафтари.

Биринчи толиба

Ҳали шеър бўлиши муқаррар аниқ,
Дунёни уйғотар сиз битган шеърлар.

Биринчи толиб

О, кошки, ёзолсам угли мисралар.
Тўлиққан юрагим тўкилар эди.

Биринчи толиба

Дунёни тутажак оташ шеърият.

Биринчи толиб

«Қалбга санчиб яшаш керак Шеъриятнинг
пичоқларини».

Шу пайт хонага иккинчи толиб киради.

Биринчи толиба

Хўп, мен чиқай...

Иккинчи толиб

(Қизга суқ билан тикилиб)

Кечирасиз, сизларни безовта қилдим.

*(Қиз индамай чикиб кетади. Иккинчи то-
либ биринчи толибга яқинлашиб)*

Хўпам топгансан—да пари пайкарни,
кўзлари мисоли оҳунинг кўзи.

Кўкси учинга шай — икки кабутар,
дўстим, худо берган сенга омадни.

Суриб ол вақтида...

Биринчи толиб
(тиграб)
Нима деяпсан,
биласанми у ким?

Иккинчи толиб
Ҳа, севгилинг-да.

Биринчи толиб
У оппоқ келажак, озодлик қуши!
Унга қора ният билан тикилсанг,
мендан яхшилиқни кутмагин зинҳор.

Хонага учинчи толиб билан тўртинчи толиб сархуш киради. Қайдандир шамол пайдо бўлади.

Шамол
Гув-в, гув-в, гув-в.
Нотинчдир бу соқов дунё,
Гулларни чанг ютган, дарахтлар пайҳон,
Қалбларга солгайман қўрқинчу алам,
Гув-в, гув-в, гув-в.
Мен кетдим хушхон.

Пардалар узилади, хона тўзғийди.

Иккинчи толиб

(қувониб)

Кимнингдир кўнглини овлаб, чоғ этиб,
Бугун яна байрам қилибсизлар-да.
Наҳот, сафларингдан мени ажратиб...

Учинчи толиб

Бугунгиси хамир учидан патир.
Шаҳар четидаги, ҳув, чойхонада
Якшанбада бўлгай девзирадан ош.

Тўртинчи толиб

(Учинчи толибга қараб)

Ўзи ҳам хўп қўли очиқ экан-да...

Учинчи толиб

Мен сенга беш кетдим, ахир, ўйлагин,
Ўша домлачадан «аъло» қўйдириш
Осон бўлибдими, сенга ҳам, дўстим.

Иккинчи толиб

(Икковига қараб илжайиб)

Бугунги маишат, якшанба ош ҳам,
Бундан чиқди, меҳнат меваси экан.

Тўртинчи толиб

Шу домлаларга ҳам ҳайронман-да, э,
баъзи бировлари бирам таъмагир,
стипендияга ҳам олайтирар кўз...

Учинчи толиб

Домлалар-ку, майли, маошлари кам.
Тоғам айтиб турар — «олар» «катталар».

Тўртинчи толиб

Қаёққа қарама — қўл ювар қўлни,
Бу бир ажиб санъат, шулдир йўлимиз.

Биринчи толиб

(Жаҳл билан ҳаммага кўз югуртириб)
Минг лаънат бўлсин-а бундай меҳнатга.

(Тўртинчи толибга тикилиб)

Сени қувиш керак бу жамиятдан.

Тўртинчи толиб

(Гандираклар биринчи толибнинг ёқасига ёпишади)

Менга нима дейсан? Бор, тошингни тер.
Яна бир чурқ этсанг, ўзингдан кўргин.

Биринчи толиб

Мана сенга... мана...

(Тўртинчи толибни уриб йиқитади)

Тўртинчи толиб

Ў, ярамас ит.

(Ҳамма биринчи толибга яқинлашади)

Бўлди, бас... Нима бу... Қўйсанг-чи энди...

Учинчи толиб

Қўйгин энди, дўстим, мастга тенг бўлма.

(Тўртинчи толибга)

Бас энди, сен ҳам ёт, кўп ошма ҳаддинг-дан.

(Шовқин аста тинади)

Иккинчи манзара

Биринчи толиб шеър ёзиб ўтирибди. Хонага биринчи толиба киради.

Биринчи толиба

Кечирасиз, илҳом париларини
қуш каби учуриб юбормадимми?

Биринчи толиб

(севиниб)

Бошим гаранг эди боядан бери
кўролмай сиз айтган илҳом парисин.
Илтижоим худога етдими, чоғи,

(ҳизни кўрсатиб)

Ўзи кириб келди илҳом париси.

Биринчи толиба

О, кошкийди сизга беролсам илҳом,
агар шеър бўлсам, мен ёнингизда...

Биринчи толиб

Наҳот, билмасангиз айрим шеърларим
ҳатто исмингизга ёзилганини.

Биринчи толиба

Қани ундай бўлса биттасин ўқинг,
Ёзилмаган бўлсин, майли, исмимга.

Биринчи толиб

Майлими ўқисам устоз Чўлпондан?
Кўнглим ушбу шеърни хоҳлаб турибди.

Биринчи толиба

Ўқинг, эшитайлик.

Биринчи толиб

(Ёниб шеър ўқийди)

Муҳаббатнинг саройи кенг экан, йўлни
йўқотдим-ку,
Асрлик тош янглиф бу хатарлик йўлда
қотдим-ку.

Карашма денгизин кўрдим, на нозлик
тўлқини бордир,
Ҳалокат бўлғусин билмай қулочни катта
отдим-ку.

Ажиб дунё экан бу ишқ дунёси аё, дўстлар,
Бу дунё деб у дунёни баҳосиз пулга
сотдим-ку.

Унинг гулзорида булбул ўқуб қон айлади
бағрим,
Кўзимдан ёшни жў айлаб аламлар ичра
ботдим-ку.

Қаландардек юриб дунёни кездим топмайин
ёрни,
Яна кулбамга қайғулар, аламлар бирла
қайтдим-ку.

Муҳаббат осмонида гўзал Чўлпон эдим,
дўстлар,
Қуёшнинг нурига тоқат қилолмай ерга
ботдим-ку.

Биринчи толиба

(кўзида ёш билан)

Бир қайноқ ҳисларга тўлди юрагим,
Бир ажиб куйларга чулғанди бағрим.
Мен нечун Чўлпонни билмай ўсганман?

Надомат бағримни нимталар энди.
Мени бу қийноқлар энди қиймалар.
Ҳей, ёлғончи мактаб, эй муаллимлар,
Асл шеърятни бўлмас яшириб...

Биринчи толиб

(ҳаяжонланиб)

Оҳ, асло шоирни ўлдириб бўлмас,
эх, бироқ кимлардир ўтли юракни
тупроққа кўмдилар у кун тириклай.
Букун у юрибди қалб тўримизда
тириклардан тирик — яшиндай чақнаб.

Биринчи толиба

(Бир дақиқа жимликдан сўнг)

Биттасини ўқинг, ўз шеърингиздан.

Биринчи толиб

(Хаёл суради-да, шеър ўқийди)

Юлдузлари сўнган кечада
атрофга боқаман жовдираб.
Ҳеч кимса кўринмас кўчада,
кезаман зулматда довдираб.
Ёмғирлар савалар беомон,
жунжикиб титрайди вужудим.
Дунёга бемажол боқаман,
сен ёнимда йўқсан. юлдузим.

Биринчи толиба

(Маъюс тортиб)

Рости, шеърингизда руҳингиз синиқ,
шеър тушкун, негадир кураш йўқ унда...
Менимча, чин шоир қисмати шуки,
ҳар қандай дамда ҳам курашмоғи шарт.

Биринчи толиб

Ҳа, шоир қисмати курашмоқ фақат.
Ў, не тонг, замона билмаса ҳақни,
Бошида кўтарса ялтоқ, маддоҳни.

Биринчи толиба

Ахир, шулар билан курашмоқ керак.

Биринчи толиб

Ҳа, қаттол курашдан иборат дунё.

Учинчи манзара

*Шаҳар четидаги сокин чойхона. Сўрида
иккинчи, учинчи ва тўртинчи толиблар қиз-
вин суҳбатлашиб ўтиришибди.*

Иккинчи толиб

Дўстларим, сенларга обдон ишониб,
Юрагимни очсам, сотмайсизларми?

Учинчи толиб

Нима деяпсан сен? Бизлар сотқинмас,
бизлар-ку сен билан қиёматли дўст.
Кўмак керак бўлса айтгин тортинмай,
албат удалармиз топиб йўлини.
Яхши биласан-ку
(Тўртинчи толибни кўрсатиб)
Манов ошхўрни,
бунга бир зиёфат бўлса ҳаттоки
юлдузни уради шартта бенарвон,
қани, айт, тортинмай юрак дардингни.

Иккинчи толиб

Неча кундир нотинч менинг юрагим,
неча кундир чўғдай тутайди бетин.
Рости севиб қолдим...

Тўртинчи толиб

Юрагинг тутатган ким бўлди ўзи?
Керак бўлса ёрдам, айтгин тортинмай,
ҳаттоки ўтда ҳам,
сувда ҳам бизлар
сен учун куйишга, чўкишга шаймиз.

Иккинчи толиб

(Бутун дунёсини беришга шай, хурсанд)
Киприклари узун, юзлари анор,
дарёдай тўлғанган сочлари узун.
Яноғида холи — кулгичи ҳам бор,
боқишлари оҳу бир маъсума қиз.

Тўртинчи толиб

(Ҳаяжонланиб)

Мен билиб олдим, у — шоиримизнинг севгилиси ахир — маъсума бир қиз!

Учинчи толиб

Йўқ, йўқ, у шоирнинг севгани эмас.
Яқин суҳбатдоши бўлади, холос.
Шунчалар кузатиб ҳеч кўрмадим-ку,
ҳаттоки уларнинг қўл ушлашганин.

Тўртинчи толиб

(Иккинчи толибга жилмайиб)

Ахир сен севардинг курсдош Дилдорни,
Унинг-ла кечарди тунларинг доим.
Наҳот, уни энди гулдай эзғилаб,
букун ўзгасини ўйласанг, эрта...

Иккинчи толиб

Дўстим, тушунсанг-чи, сен ахир бундоқ,
мен уни севмасдим асли юракдан.
У билан юрардим кўнгил хушликка.
Ва лекин у менга мос эмасди ҳеч,
мен рози қилганман,
сен бўл хотиржам.

Тўртинчи толиб

Рост бўлса севганинг, куйиб-ёнишинг,
буни у билурми ё қизга ҳали
юрак очмадингми, қани, айт ростин?

Иккинчи толиб

Неча бор изидан юрдим, бўлмади,
хали ҳам соядай юрурман, бекор...

Учинчи толиб

Ҳамонки, сен севсанг, қийналса юрак,
кармоққа балиқдай илинтиргин-да.

Иккинчи толиб

Қандоқ қилиб, ахир?
Беринглар ёрдам,
Майли, эвазига тиланглар тилак.
Майли, истасанглар зўр қаҳвахона.
Ёки бирор «дода» чойхонада ош.

Учинчи толиб

(Тўртинчи толибни кўрсатиб)
Агар кўнглин олсанг мана буни сен,
Орзу-армонларинг ушалгай албат.
Ҳатто бир кечада
у маъсумани
қўйнингга солиши бўладир тайин,
Кўп гувоҳ бўлганман, кўрганман аниқ,
ўзини «юлдуз» деб юрган қизларни
неча-нечасини домлаларга у
гул каби улашиб юборганини.

Тўртинчи толиб

(Жилмайиб)

Бироз чиқим бўлса,
топилар йўли.

Иккинчи толиб

Ҳар қанча чиқимга мен рози, мана!

(Ўртага бир даста пул ташлайди)

Тўртинчи толиб

(Ҳаммага қараб)

Учинчи хонада қай бир шанбада
кимнингдир бўлади турилган куни.

(Иккинчи толибга қўл чўзиб)

Зиёфати сендан,

хизмати биздан.

Ўша кун қилурмиз кўнгилларни чоғ.

Учинчи толиб

Аён барчамизга, шоирнинг букун

жойланиши қай бир касалхонага.

Лекин қиз... шоирсиз турилган кунга

келиши кўп гумон. Мана муаммо.

Тўртинчи толиб

Анави курсдошим Зумрад иккови

сирдош дугона-ку, ўша орқали

ечилар масала, ҳал бўлар ташвиш,
иш битар хамирдан қил суғургандек.

Иккинчи толиб

Ажойиб, ажойиб,
(Чехраси ёришиб)

Ў, бошқа гап бу!

Учинчи толиб

Энди, қайси кунни қилайлик тайин?
Ва кимники бўлсин таваллуд айём?
Агар менга ҳеч ким бўлмаса қарши,
Майлига, меники бўлсин «ўшал кун».

Иккинчи толиб

(Ранги оқариб, ўзгариб)

У куннинг чиқими ўзимдан бўлгач,
ўзимники бўлсин туғилган кун ҳам.
Хуллас, навбатдаги шанба, хонада
нишонланар менинг туғилган куним!

Шамол

Ҳув-в, ҳув-в,

Бошингизда эсгайман шодон.

Кўмак керак бўлса, очгайман майдон.

Тўртинчи манзара

Хона ўртасидаги дастурхон ноз-неъматлар билан безатилган. Унинг атрофида уч толиб ва икки қиз ўтиришибди.

Учинчи толиб

(Иккинчи толибга тикилиб)

Жонажон дўстиму азиз ҳамхонам,
туғилган кунинг-ла қутлайман сени.
Улкан орзуларнинг қанотларида
мурод-мақсадингга етгил, илойим.
Ва сенга тилайман чинор умрини,
қуёшдайин кулсин бахту иқболинг.

(Иккинчи толиб ва бошқалар билан қадаҳ чўқиштириб ичади)

Ҳаммангиз «оқ қилинг» қадаҳингизни,
бу ҳурмат белгиси бўлур албатга.

(Кўзи биринчи толибанинг қадаҳига тушиб)

Ие, ие, ичмабсиз-ку, ичинг тортинмай,
ана, дугонангиз Зумрадни қаранг...
Ў, ахир бу шампан, қизлар учун-ку.
Қани-қани, ичинг, қолмасин сира.

Биринчи толиба

Йўқ, йўқ, ичмаганман умримда ҳали,
Қўйинг, истамайман,
қистаманг мени.
Шарбат... шарбат ўзи менга кифоя.

Иккинчи толиба

Майлига, ичмангиз барин, бир ҳўпланг.

Иккинчи толиб

Туғилган куниму ҳурмагим учун,
ичингиз оз-оздан ҳўплаб майлига.

Тўртинчи толиб

(Биринчи толибага қараб)

Мен ҳам ичишингиз тарафдори, ҳа,
ичсангиз кайфият кўтарилар, рост.
Агар ичмасангиз узатинг менга,
эвазига ўйнаб берасиз-да бир.

Учинчи толиб

Майли, ичмасангиз, мен бўлса, энди
табрик учун сўзни бераман сизга.

Биринчи толиба

(Иккинчи толибга ўғиршиб)

Қутлайман туғилган кунингиз билан,
соғлик-саломатлик ёр бўлсин сизга.

Ўқиш–ишларингиз бўлсин аъло, соз,
ниятингиз бўлсин булоқдаин пок.

Иккинчи толиб

(Хурсанд)

Қўлингизни беринг, сиқиб қўяйин,
ушбу сўзларингиз исботи учун
озгина бўлса-да, ичинг шампандан.

Биринчи толиба

Йўқ, йўқ, майлига, мен шарбатдан ичай.

Иккинчи толиб

Сизнинг соғлиғингиз учун ичурман!

*(Қизнинг шарбат суви солинган идиши
билан чўқиштириб)*

Иккинчи толиба

(Қиқирлаб)

Бизнинг соғлиғимиз учун ҳам бўлсин...

(Ҳаммаси чўқиштириб ичишади)

Иккинчи толиба

(Иккинчи толибга)

Сизнинг дугонамга боқшингиз жа...

Иккинчи толиб

Ҳеч гап бўлгани йўқ, менинг у қизга
қандайдир ҳурматим зиёддан зиёд.

Бир кун кези келса ёлғиз ўзига
юрагимни тўкиб, айтурман рўй-рост.

Учинчи толиб

(сармаст, магнитофонни бураб)
Келинлар, азизлар, ўйнайлик энди,
Машҳур катта ҳофиз қўшиқларига.

(Ҳаммани ўйинга тортади)

Иккинчи толиба

(Биринчи толибани тортиб)
Қўшиқнинг зўрлигин қаранг, дугона,
Келинг, бир ўйнайлик.

Биринчи толиба

Кечирасиз, йўқ,
оҳ, нечундир кўнглим қоронғу,
ҳеч нарса ичимни ёритмас бу дам.

Иккинчи толиба

Ё, балким, шоирсиз зериккандирсиз?
Балки юрагингиз шеър тусагандир.

Биринчи толиба

Мен бугун шоирдан тингладим шеърлар,
унга айтган эдим бул ўтиришни,
балки ҳализамон келиб ҳам қолар.

(Ҳамма ўйин билан бўлаб, биринчи толиба ёлғиз қолади. Бунга кўзи тушган иккинчи толиб унинг ёнига келади)

Иккинчи толиб

Қувноқ бу даврада нечундир бир сиз
Ғамгин, мотамсаро ўтирурсиз жим.
Не бўлган, айтингиз, эшитай бир-бир.
Дарвоқе, шоирсиз?..

Биринчи толиба

Билмадим, ўзим...

(Учинчи толиб иккинчи толибани етаклаб чиқа бошлайди)

Учинчи толиб

Ташқарига чиқиб келурмиз бизлар.

(Чиқиб кетишади)

Тўртинчи толиб

(иккисига қараб)

Икковингиз бирам гўзал турибсиз,
гўё кинодаги ошиғу маъшук.
Мен сизларни бир дам қолдириб ёлғиз
тезлик-ла қайтурман.

Биринчи толиба
(Бир дақиқа ўзини йўқотиб)
Мен ҳам чиқурман.

Эшик томон юради.

Иккинчи толиб
(Унинг қўлидан тутиб)
Йўқ, бироз ўтиринг, ҳозир улар ҳам
кайтиб киришади, ўтиринг, жоним.

Қизни зўрлаб ўтқозади.

Биринчи толиба
(асабийлашиб)
Ўтирдим, айтинг-да гапингиз бўлса.

Иккинчи толиб
Билмассиз қанчалар севишимни сиз,
Тунлар тушларимга кирасиз бот-бот.
Кундуз бир дақиқа учратмай танҳо
изҳор этолмасдим муҳаббатимни.
Шоир билан кўрган чоғларим Сизни
ёниб кул бўларди ташна юрагим.
Туғилган куним ҳам,
бу зиёфат ҳам,
ҳаммаси сиз учун қилинган фақат.
Гул рухсорингизга тўйишим учун,
О, бу дам атайлаб қилинган фурсат.

Сиз билан кечсайди мана шу туним,
Розиман дунёни беришга, жоним!

Қизни қучоқлаб ўпмоқчи бўлади.

Биринчи толиба

(Уни итариб)

Йўқолгин, ҳей, ҳайвон,
Ким бор? Ким бор? Ким?..

Иккинчи толиб

(Қизни қучоқлаб)

Бақирманг, о, жоним,
келинг, бир ўпай.

Биринчи толиба

Мана сенга, мана...

Иккинчи толибнинг юзига бир неча марта шапати уради.

Иккинчи толиб

Ҳайт, сени, энди...

Шу пайт эшик қаттиқ тақиллаб, биринчи толибнинг овози келади.

Биринчи толиб

(Баланд овоз билан)

Очинглар, очинглар! Ичкарида ким?

Иккинчи толиб

Ҳей, шамол, шамолжон, қайдасан, шамол?
Ёрдамга етиб кел, ёрдамга тезроқ.

Шамол

Гув-в, гув-в,
Деразани очдим, бўлақол тезроқ,
Ўзингни улоқтир учқур елкамга.

*Биринчи толибанинг йиғисини эшитиб,
эшикни куч билан итариб, ичкарига отилади.
Иккинчи толиб ўзини шамолли тун қаърига
отади. Шамол увилайди, итлар улайди.*

Биринчи толиб

Қани у, ярамас ит, ҳозир мен, ҳозир...

*Деразадан ўзини отмоқчи бўлади, бироқ
биринчи толиба уни тутиб қолади.*

Биринчи толиба

(Йиғлаб)

Эҳ, у, қора юрак,
эҳ, қора ният.

Йўқ, йўқ, етолмади ниятига у...

Биринчи толиб

(Биринчи толибани етаклаб куй оғушига)

Юринг, кетдик ойдин келажак сари,
Гарчи йўлимизда говлар бўлса-да,
Бизга ҳамроҳ бўлгай илҳом, садоқат,
Юракларда барқ ургай муҳаббат, гулим!

1979—2013 йиллар

ПОЛВОН

1

Турсун Али Муҳаммад полвон ҳақида
шеър ёзмоқчи бўлдим.

Ўйландим узоқ.

Рости,

неча ойларки,

туйғуларим,

ҳаяжоним тинган эди қадим булоқдай.

Ўйлар тўлқинида чайқалдим қайиқдай.

Шеър ёзсам,

мадҳия

ёхуд

баён бўлишидан қўрқдим гуноҳкор боладай.

2

Беихтиёр,

хотирамнинг эскирган,

букчайган уйида

мунгли болалигим кезинди жимжит.

Теграсида тенгқур жўралар,

гурас-гурас,

“қизбола”, “қизбола”, дея,

болалигим кокилига чанг солар бургутдай.

Оҳ, алам-ла,

«Мана, мана, ўғил боламан», дея болаларга
кўрсатар «борин».

О. болалигим,

асовланар дарёдай.

Бармоқлари ила кокилин тортар телба мисоли.
Унда дарахтлардай синади тоқат.
Адо бўлар болалик.
... Бир саҳар.
ота-она етовида
кетди узоқ-узоқларга.
Дарахтлар,
уйлар,
борлиқ ортда қолди югура-югура.
Лаҳзаларни ютган вақт
уни етаклади оқ салла ўраган тоғлар қўйнига.
Харсангларни оқизгудек
Шоҳимардонсой бўйларида
тошлардай сакради ҳайрат-ла болакай.
Ажаб,
бир хонадонда
сочлари момикдай момо
личирлаб неларнидир — қийди бола кокилин.
Шодлиқдан болакай
тойчоқдай ирришлади ўмбалоқ оша:
энди кокил йўқ,
энди кокил йўқ.
Тенгқурлари кокил устидан кулмас,
уни ҳеч ким “қизбола” демас.
Тоғлардан таралар садо — ҳайқириқ,
бола шодон кезар Шоҳимардон бўйлаб.
О, уни сеҳрлади
отнинг калласидай тошларни
боши узра,
елка узра даст отаётган,

қоядек тошларни тўптошдай ўйнаётган
Лочин полвон қудрати,
Лочин полвон шиддати.
Ўша кездан бола хаёли полвонда қолди,
полвон бўлиш орзу-қанотида
кезинар кунлар,
Орзу дунёсида кечар тунлар...

3

Қишлоқ.

Дарахтлари солланган ҳовли.

Сарпойчан,

яланғоч болакай.

Атрофин турнадай қуршаган укалари,
тенгқур жўралари.

Энди болакай тош кўтарар,

калладай-калладай тошларни отар боши узра,
тишларида кўтарар,

тишларида отар тошларни.

Бола тақлид айлар,

Ҳув, ўша Лочин полвонга.

У хаёл-ла кезинар

полвонлар оламида,

тушда ҳам тош кўтарар,

тош ўйнатар.

Унга тин бермас ҳеч

полвон бўлиш орзуси.

Вақт сойлари шарқираб, тошиб
 тошлар ила оқизди болакайни,
 харсангларга урила-урила,
 қирғоқларга сурила-сурила
 оқди тошлар қуршовида болакай.
 Неча бор қонади бурни,
 лат еди оёқ,
 мажолсиз қолди қўл.
 Ўртанди бағир,
 болалиги оқди сағир.
 Охир,
 сўзларни қофиялаб,
 пичирлади олов каби ёниб –
 куйиб неларнидир айтди.
 Шеъроят сари ҳайқира-ҳайқира
 сўз тўлқинларида оқди болакай.
 Уни кимдир тинглайди,
 уни кимдир тингламас.
 О, шеъроят тошлари,
 полвон тошларидан оғирдир беҳад.
 Энди,
 юракка урилар оғир тошлар.
 Балки,
 синар бардошлар...
 Бағрини тилкалар Сўз тошлари,
 Қонларин симирар Сўз тошлари,
 кўз нурларин толиқтирар Сўз тошлари,
 оромларин зирқирағар Сўз тошлари.

5

Тошкент.

Эски Жўва майдони.

Тош ўйнатар Турсун Али Муҳаммад.

Аждарҳодай отар тишлари ила
шода мисол тизилган сонсиз тошларни.

Кўкраги,

елкаси,

патдек учирар

тоғдай зил-зил тошларни.

Бармоқлари,

оёқлари коптоқдай ўйнатар

ҳайрон тошларни.

Халойиқ юрагига урилар ҳайрат,

селдай ёғилар қарсақлар.

Момақалдиروقдай ўкирар олқиш.

Ларзага тушади не-не юраклар.

Гар тошлардан нафас ростласа полвон,

қалбидан отилар Рауф Парфи сўзлари,

Муҳаммад Юсуф шеърияти руҳ бахш этар
унга.

Таскин берар Фулом Фатҳиддин,

Яҳё Тоға,

Чоршамъ,

Хумий...

Ногоҳ полвон кўзлари нур сепар менга,

сўзи ташриф буюрар менга.

Шеър ўқийман қисиниб,

қимтиниб,

ўзни йўқотиб,
топиб ўзни.

Ўша-ўша полвон ила елкада қўллар,
Ўша-ўша полвон ила туташдир йўллар.

6

Ўйлар гирдобига чўқдим,
қалқдим.

Турсун Али Муҳаммад онасин ёлғизи.

Менинг онамдек,

Унинг онасин ҳам

фарзандларин Ер ютавергач юҳодек,

Ёлғизин Оллоҳдан тилаб олган, оҳ.

Бул шуълалар ўйнаётган дунёда турсин, дея,

исмин Турсунали қўйган умид-ла.

Ёлғизин авайлаб,

дуо айлаб,

Ўстирган меҳр офтоби-ла.

Полвон ҳам

мен каби,

Авлиёлар этагига тушган ният-ла.

Тавоф ила

кўзга суртган Хизр тупроғин,

дилга суртган Хизр изларин.

Лочин полвон¹ этагида,

Лочин полвон этагида.

майдонларга тушган дуолар қанотида.

¹ Лочин полвон — шоҳимардонлик машҳур полвон.

Ўша-ўша эл полвони,
ўша-ўша юрт шони.
ўша-ўша...

7

Ҳайратим тоғларидан бу ёруғ дунёга боқдим,
Кўзларимга тўқинди
оқ яқтак,
хиром этик кийган,
бошида қалампир нусха дўппи,
Ёнида кийик шохидан ясанган пичоқ,
адл қомат,
мағрур боқаётир дунёга Турсун Али
Муҳаммад.

У майдонда тош кўтарар,
боши узра
елкаси узра,
зил-замбил тошларни уқпардай отар
осмон-фалакка.
Ўзбек кўнглидай кенг майдонда тош кўтарар
кафтларида кўтаргудек паҳлавон Фарғонани.

2012

ТАРЖУМАЛАР

*“Хитой пейзаж
шеърляти”
китобдан*

КЎЛДА КУЗ КУНИ

Су* кулбаси рўпарасида
ҳали ҳам тераклар ям-яшил.
Олислардан тараладир най навоси.
Хазон баргларига бурканган
қирғоқлар бўйига
шошилар дарёчи қайиқлар.

Пана жойга қўйдим асони.
Қайғули қабрлар теграсида —
қарағайнинг умрбоқий шивир-шивири...
Маймунларнинг гўдак чинқириғи мисол
ҳасрати**,
тенамда булут.
Куз.
Барглар қирмизи.

* Су — хитойлик машҳур қўшиқчи.

** Маймунларнинг бола йиғисига ўхшаш чийил-лаши хитой мумтоз шеъриятида кўнгилга қайғу солувчи образ сифатида талқин этилган.

БАҲОР КЕЧАСИ

Майсалар ифор таратади,
гала-гала учадир булутлар.
Кунботар олдидан бир қайғу...

Оҳ, баҳор!

Бор эди бир қадаҳ май,
бор эди енгил қайиқча,
бор эди отнинг кишнаши...

Чинқириб йиғлади қушлар,
ёмғир ёғди тунда.

Шафтолизор

Кунчиқар шамоллари эганида
безанган ҳарир либосидан айрилди.

Оҳ, бир назар ташласанг-чи, азизим,
ҳовлимиз пушти ранга қопти бурканиб.

КУЗ ХАЁЛЛАРИ

Яккаш розларгина нимадир деб мингиллар
муздай булутга,
Гўё ёлғиз қақнус
кўзгуда акс этган мисол.
Куз шамоли
тунлар мени қайғуга солар,
Боиси кўра олмасман сизни.
Биргина ўзим,
май жомини қўлга тутгайман.
Шам ҳам сўнаётир.
Ёлғизман,
Сархушман...
Оқариб келмоқда тонг ҳам.

БАҲОР ОҚШОМИ

Ёмғирнинг кулранг тутуни
кеч томон буркади тепаликни ҳам.
Ёрқин бўялган қайиқ
чайқаладир шамолда.
Сув оқмоқда,
булутлар сузмоқда...
Севмоқ беҳуда!
Кетган кимса ёдини унутмакка
юрақда йўқ мадор!
Оҳ, ҳаммаси ўз ўрнида қолди:
қораялоқ новдаларда,
эчкизмар гуллар ичра*,
арғимчоқ — тераклар орасида...

* Эчкизмар вишиллаб чинқириши хитой мумтоз шеърлятида «ортга қайтгин» деган ёлвориш билан ассоциацияланган. Бу образ сўнгги ўрта асрларда халқ оғзаки ижодиётидан кўчиб ўтган.

БАҲОР ҶИЛЛАРИ

Тор қучоғидаги пуштиранг гуллар ичида
турғалоқ* йиғлайди,
ўқдай учар қалдирғоч,
ҳовлимиз тераклари устида,
мудрайди ўрдаклар,
кўлда эса сув сокин, кўм-кўк.
Баҳор суст,
Кетгиси келмас ҳеч.
Кечга яқин қалдирғоч қошимни пинҳон
бўяйман.
Эҳтимол,
Севгимиз тушимда қайтади ёнимга
шеърларим сеҳрига учиб.

* *Турғалоқ* — какликнинг бир тури (туроч. йўрғалоқ ҳам дейилади).

КЎЛДА

Бу қабристонда ётар бир қувринди...
Гўзал Си Ши чиройи сўниб борадир.
О, улуғвор Су Ши,
баҳорнинг ифори,
Тўлқинлар жилоси узра
ёрқин тушлар эсади.
Шом ругубатидаги кўҳна сарой
теграсида жом қўнғироғи,
қадим ибодатхона кўланкаси
туман ичра қоришиб кетар,
ер узра гул япроқлари...
Гўёки буларнинг бари Таеноан*да,
баҳор сокин шамолида кечаётгандек.

* Хитойдаги қадимий шаҳар. Айти маҳалда апрел ойининг эски номи.

СИХУДА КУЗ КЕЧАСИ

Қарағай — тўққиз қулоч,
Тоғлар
булутлар қаърига сингди.
Булут ортида яширинди ибодатхона,
Фақат жом қўнғироқ жараиғи
Етиб келар бизгача.
Гуллар аро
отлар дупур-дупури.
Қувноқ кулгу шох-шабба ичра
ва ҳамма жойда куйлашмоқда
Пэнла ҳақида.
Кўряпман,
тоғ шом зулматига бурканган,
Бу уйга қайтиш дегани.
Тоғлар дандоналари орасида
ғаройиб ой ҳалқаси,
Ой зиндонида
бир қиз ётган тепадан
долчин руҳи шўнғийди пастга.

КУЗГИ ҰЙЛАР

Махбубим олисларда —
Яшма чегара заставаси*дан нарида.
Кумушдек нур товланар.
Сокинлик.
Титрамоқда бутун борлигим.
Совуқ нилуфарларни ғужанак этди
ва баргакларида қолдирди марварид.
Жарчи — ғоз
учмас ҳеч қайга,
Мактуб ёзмоқдаман тагин сенга мен.

* Яшма чегара заставаси — Қадимги Хитойдаги энг олис чегара заставаси ва божхона ҳижрон азобиға қолганлар наздида айрилиқ тимсолиға айланиб кетган.

БАҲОР ХАЁЛЛАРИ

1

Момиққа бурканган новдалар аро
тун-ла какку как-кулаб чиқди.
Ва шамол тўхтади,
ёмғир ҳам тинди,
Гуллаётган нок тепасида
Ойнинг ўроғи,
толда исирғалар —
баҳор ўртасидир бу.
Уйқулар сергак ва қисқа!
Тунлар эса ҳали узундан-узун...

2

Кашта тикиб чарчадим,
Игна олгим келмас қўлимга.
барча соч қадағичларимни йўкотдим
ва талтайиб ётибман, мана.
Толлардаги булбуллар
аллақачон аза очган баҳорга,
парда ортида эса қалдирғочлар рақси.
Баҳор шамоли зўр-да,
тарин ҳамма майсираб қолди.

ТЎҚҚИЗИНЧИ ОЙНИНГ ТЎҚҚИЗИНЧИ КУНИДА КЎЛДА

Ғарб шамоли елмоқда,
Кўл узра толлар солланар.
Мен кўркам кийимдаман
ва кемам ҳам роса чиройли.
Чағалай
сокин сув юзида мудрайди,
парвоналар
қовжираган гулни қуршайди...
Май ичаман —
ташвишу қайғуни билмаслик учун мутлақо.

БАҲОР ОҚШОМИ

Азизим, тўшакни йиғиштириб кетсанг,
қандоқ бўлади? —
Саросимада бир жуфт қушчалар,
ёмғир томчилади
ёлғиз булутдан,
тўкилган барглар-чи, сон-саноғи йўқ.
Бунда баҳор эди,
кетди йироқ-йироқларга у.

КУЗ УЙҶУСИ

Ғарб шамоли
киндик қоним тўкилган гўшадан эса
бошлади,
унда мени кутишмоқда
минглаб ли наридан.
Осмон қизармоқда,
кузги барглар мисоли,
ғозлар қичқирар,
хаёллар сархуш.
Пальмалар, ёмғирлар,
кузнинг узоқ уйқулари.

ОЙНАКЎЛДА ТУН

Ойнакўлнинг биллур юзида
қулоч ёйган булутлар,
куз қирғоқларга кийдирган зар либос,
гулларнинг сархуш соялари
тебранади шамолда.
Тун эса шунчалар сокин...
ғарбий ўрмон узра
қайиқдан таралар товушим —
Уйғон сеҳрли уйқудан!
Ёнаётир ой.
Луан* қаноғида учиб бораётир
У!

* Луан — афсонавий гўзал қуш. Қақнуста ўхшаш.

БАҲОР ТУНИ

Жарқалдирғоч*лар учаётир —
Сархуш мавсум.
Пион гулламоқда —
баҳор имлайди шеърга.
Бугун эрта саҳардан ёмғир,
Ой қўнди
ҳовли узра.
Музни эритади мусиқам навоси
ҳам кўзадаги шароб безайди тунни.

* Жарқалдирғоч (узунқанот) — қуш тури.

ОЙНАКҰЛ

Ғамгин қоялар,
шохлардан япроқлар тўкилар...
Шеър битамиз,
шамол каби эркин ва озод.
Сокин бепарво булут
Осмон бўшлиридан тикилар қайиққа.
Сув муздек ва зилол саҳар чоқ,
туман билан қопланган ойнинг сутранг
ҳалқаси.
Бизлар шароб тортамиз,
гўё ўша авлиёлар дунёсидагидек.

КЎЛДА

Теракзор ичра танҳо,
раққосадек чарх ураман,
май тўла кўзачани сипқориб,
узала ётиб оламан.
Сархушлик тарқалгач,
тарк этаман гуллар оламин,
майсалар, гулбарглар орасида тўлғонаман,
феруза ранг жомимга яна қуяман май...
Ёмғир ёғар, нок гуллаган:
баҳор келибди.

БАҲОР ТУНИ

Шам баҳорнинг
абадий қийноғини тарқатолмас,
шеърлар хиргойи бўлмас,
мен ёлғизман
ва маъюсман.
Ўрикнинг шохлари орасида
тиқилиб қолди ой,
ҳам бамбук илдизлари остида шилдирар
жилға.

БАҲОР ТУГАЁТИР

Булбул ҳам товуш бермас,
ҳам қалдирғоч қайғуда,
оҳ, баҳор кетаётир,
гўзал чеҳра маъюс тортади.
Барчамизни этди майхўр
Шарқнинг буюк ҳукмдори,
ва баҳор шабадасидан чўчиб
жужуб* ҳам сас чиқармас.

* Жужуб — дарахт [хурмосимон]

ЮЭДАГИ ДЎСТИМГА ДАРЁДАН МАКТУБ ЁЗМОҚДАМАН

Сўқмоқ тушда чизилгандек
тим қора, буралар,
дарё соҳилида ўсаётган,
беҳисоб гуллар исмини билмайман.
Оҳ, ёзиш менга қанчалик азоб —
финоқдан кўнгилда қайғу!
... Гуллар тўкилмоқда
ва оқим узра гулбарглар сузар.

ЕЛПИҒИЧДАГИ МИТТИ МАНЗАРА БИТИГИ

О, қайдасан, маҳбубим?
Хабар йўқ сендан.
Куз ўтиб бормоқда,
ҳам осмонда ғозлар садоси.
Ой — ойдин.
Бироқ кўзлар
тўла қайғуга,
қотиб қолган нилуфарда —
кўз ёш — шабнам.

ЦЗИНЬХУА ТОҒИДА МЕҲМОНДАМАН

Моҳли сўқмоқ узра
қизилгул барглари ёмғири
ва терак момиги,
баҳорнинг шамоли новдаларда.
Афсус, бу гал Цин Мин ни
Меҳмондорчиликда ўтказдим
ва эшитолмадим,
тунда эчкизмарлар йиғлашганин қандай.

Цин Мин — хитой байрами

ОҚШОМГИ БАҲОР

Сиху кенгликлариди
эсади шарқ шамоли.

Саҳарлар

Гул ва толлар тепасидаги туманлар намчил.

Зарғалдоқ йириси елади элас-элас,
парвонанинг — рақс тушгиси келар.

Афсус, арғимчоқ учарканман
менга билдирмайин кетади баҳор.

ОЙДИН ОҚШОМ МАНЗАРАСИ

Тилла ранг зарғалдоқ
қуюқ япроқларга беркинар,
Сеҳрли бармоқлар остидаги
Цитра
тоза ва ёрқин.
Баҳорги гуллар ёмғири
оқшом тинди,
Менинг кулбам узра
ярақлади ой.

МУНДАРИЖА

ШЕЪРЛАР

«Бедапоя. Ёлғизоёқ йўл»	4
«Шаҳар чеккасида ястанган дала»	5
«Сокин қишлоқ»	6
«Эски зовурларда қамиш шовулар куйдай»	7
«Тун... Адир томонларда»	8
«Хайрият, чиқдинг қор остидан»	9
«Овозинг нақадар сулув»	10
«Сен юракни тинглайсан безабон»	11
«Оқшом сокин қанот ёймоқда»	12
«Сукунатзор атиргулдай портлади»	13
«Ташқарида юракдек дукилар оёқ товуши»	14
«Борлиққа бир фаройиб туман чўккан»	15
«Ёруғ кун»	16
«Куппа-кундуз ўзимни адаштирдим мен»	17
«Шамол игна санчар кўзимга»	18
Ёмғир... ..	19
«Зах тортган хонада ўлтирдим руҳсиз»	22
«Гулга кўнган капалақдек»	23
«Уйқум қочди...»	24
Сокин ҳаётимда очилган чечак	25
«Кеча...»	29
«Мени англамадинг англай олмадинг...»	30
«Куз ёмғири ивитган дарахт каби мен...»	31
«Куз...»	32
«Дарахтлар яланғоч, гўёки хипчин...»	33
«Совиган ҳавода қуш пати...»	34
Накуртда куз	35
«Бугун кузнинг охири кунин...»	42
«Шамол титкилаган ҳазонлар ичра...»	43
Қишлоқда қиш кўринишлари	45

Жимгина йиғлаётган одам	48
Чизгилар	49
«Эй гудим ..»	50

ДОСТОНЛАР

Қора юрак	52
Полвон	78

ТАРЖИМАЛАР

Кўлда куз куни	86
Баҳор кечаси	87
Куз хаёллари	88
Баҳор оқшоми	89
Баҳор ўйлари	90
Кўлда	91
Сихуда куз кечаси	92
Кузги ўйлар	93
Баҳор хаёллари	94
Тўққизинчи ойнинг тўққизинчи кунида кўлда	95
Баҳор оқшоми	96
Куз уйқуси	97
Ойнакўлда тун	98
Баҳор туни	99
Ойнакўл	100
Кўлда	101
Баҳор туни	102
Баҳор тугаёттир	103
Юздаги дўстимга дарёдан мактуб ёзмақдан	104
Елпигичдаги митти манзара ёзуви	105
Цзиньхуа тоғида меҳмондан	106
Оқшомги баҳор	107
Ойдин оқшом манзараси	108

Адабий-бадиий нашр

ТУРСУН АЛИ (ЎРМОНОВ)

ҚУШ ПАТИ

Шеърлар

Достонлар

Таржималар

Муҳаррир

Гавҳар МИРЗАЕВА

Мусаҳҳиҳ

Феруза ШОСАИДОВА

Бадиий муҳаррир

Уйғун СОЛИҲОВ

Компьютерда саҳифаловчи

Феруза БОТИРОВА

Техник муҳаррир

Сурайё АҲМЕДОВА

Босишга 16.01.2014 й.да рухсат этилди.

Бичими 70x84 1/32.

Босма тобоғи 3.5. Шартли босма тобоғи 3,81.

Гарнитура «Baltica Cyt + Uzb». Офсет қоғоз.

Адади 1000 нусха. Буюртма № 16.

Баҳоси келишилган нарҳда.

«Янги аср авлоди» НММда тайёрланди.

Лицензия рақами: АІ № 198. 2011 йил 28.08 да

берилган.

«Ёшлар матбуоти» босмахонасида босилди.

100113. Тошкент, Чилонзор-8, Қатортол кўчаси, 60.

Мурожаат учун т. телефонлар:

Нашр бўлими – 278-36-89;

Маркетинг бўлими – 128-78-43

факс – 273-00-14; e-mail: yangiasravlodi@mail.ru